

БАРВІНОК

Журнал ЦК ЛКСМУ та Республіканської Ради
Всесоюзної піонерської організації
імені В. І. Леніна для школярів молодших класів

№ 5
ТРАВЕНЬ
1971

НАШ ТРАВЕНЬ

Було це давно. Майже сто років тому, в Америці, робітники одного міста кинули роботу і вийшли на демонстрацію. Вони домагалися кращих умов праці. Капіталісти перелякались і послали проти демонстрантів війська, наказавши їм стріляти.

Про це дізналися в усьому світі. І робітники багатьох країн виступили на захист своїх братів. І зрозуміли тоді трудящі люди: якщо вони будуть діяти спільно, допомагати один одному, тобто будуть солідарними,— тоді вони стануть сильнішими, тоді їм легше буде виборювати щасливе життя своїм дітям. Оскільки трапилося це першого травня, то й вирішили трудящі люди в цей день святкувати. А коли є день народження свята, то треба ж дати назву. І назвали свято 1 Травня — День міжнародної солідарності трудящих. В усьому світі прості люди в цей день з прапорами і піснями виходять на демонстрації.

Радянські діти не звикли бути осторонь важливих справ дорослих.

Коли американські імперіалісти вирішили розправитися з комуністкою Анджелою Девіс, мабуть, у світі не знайшлося жодної чесної людини, яка б не висловила свого обурення. Діти і дорослі сходилися на мітинги, збирали підписи на захист Анджели, посилали до Америки листи, виступали в пресі.

«Барвінок» одержує чимало листів, де жовтенята простими і щирими словами, своїми малюнками висловлюють своє ставлення до розбійницької війни у В'єтнамі, до суду над Анджелою Девіс. На весь світ лунають голоси нашої дітвори на захист в'єтнамських дітей.

Стати на захист друзів, допомогти їм — це і є солідарність.

Наш травень... Цього ж місяця, 9 травня ми святкуємо День перемоги. Адже навесні 1945 року радянський народ закінчив переможно тяжку війну проти фашистської Німеччини, і над рейхстагом засяяло червоне знамено. Ворог капітулював. І кожного року в цей день по всій країні у вечірньому небі квітнуть вогні святкового салюту, а до підніжжя пам'ятників, на могили воїнів діти і дорослі несуть квіти...

Малюнок М. КОМПАНЦЯ

Максим РИЛЬСЬКИЙ

В травні трави молоді,
Ніби хвилі по воді,
Розливаються широко,
Аж радіє наше око.

В травні — праця на полях,
На городах, у садках.
Праця з піснею дзвінкою,
Як сестра живе з сестрою.

Травень кожен трудівник
Зустрічать піснями звик,
Як же нам, трудящих діти,
Не співати, не радіти!

Анатолій ЛАСТОВЕЦЬКИЙ

ВЕСНЯНКА

Ой весела дивна весно!
А зізнайся, весно, чесно:
Чи сама зумієш ниви
Помережити красиво?
Мабуть, ні! Бо ми із татом
Довгих борозен багато,
Наче пряжу вранці-рано
Напрядем тобі плугами.
Потім виведем сівалки,
Жито висіємо шпарко —
Хай посіви аж до гаю
Килимами пролягають!
Отакі у нас турботи,
Отака у нас робота, —
Водить трактора мій тато,
Я берусь допомагати.
Ой чудова дивна весно!
А зізнайся, весно, чесно:
Ти без нас не зможеш ниви
Помережити красиво!

Олег ВЕРНИГОРА

Малюнки Ю. ШЕЙНІСА

СІЯЧІ

Відтоді, як Ілько провів батька на війну, обов'язки хазяїна лягли на його плечі. Воду з криниці носив, хоч і неповними відрами, але в обох руках, як це робив татусь. За плугом, звичайно, йому було ще важко ходити, та коли б кінь — уже б орав. З мішком рвав траву, доки німці не забрали корови. А ще його обов'язок — принести з лісу дров. А коли дужче потеплішає, треба буде допомагати матері скопувати грядки.

Одного дня, як і завжди хутенько взувшись, Ілько вискочив з хати.

— Знову личаки взув? — перестріває його мати.— Я ж тобі казала, візьми батькові черевики, бо бачиш, як мокро.

Батькові черевики трохи завеликі йому, і шкода нових у болото. Але мати не відстає. Не встиг узутись, як з гуркотом розчинилися двері і до хати всунуло двоє фашистів.

— Век! — кричав низенький, опецькуватий солдат, штовхаючи матір дулом автомата. Другий турнув і хлопця.

На вулиці ціла юрба: жінки, діти, навіть бабусі з палицями шкандибають.

— Ком! Ком! — репетували німці, б'ючи прикладами жінок і дітей.

— Хоч би дітей пожаліли,— мовила мати, глянувши на Ілька.

— Бачиш же, як прикладом гладять,— озвалася сусідка, тітка Степанида.

— Мамо, втікаймо! — шепче Ілько, побачивши, як вигонили з двору родину Ковташів.

— Куди, синку? Кругом німці...

— Хай біжить,— підштовхнула тітка хлопця до воріт.

— А ви? — переводить Ілько очі з тітки на матір.

— Біжи — ми вслід! — підбадьорює Степанида хлопця, бо матері спазма здушила горло і вона нічого не може сказати.

Ілько шмигнув у ворота — і за паркан, у садок.

— Цурюк! — заверещав німець, помітивши поміж дерев шапку.

Але той крик лише підхльоснув. Хлопець, мов м'яч, покотився поміж деревами. Черга з автомата тьохнула над головою, а друга вжарила по траві, коли він уже шурхонув у провалля. Зі страху наражаючись на кущі, Ілько біг яром, доки не застряв у глині. Вихопив ногу, але залишив черевика.

Ось і ліс. Віддихавшись, прислухався, чи не чути погоні?.. Чекав і матір, і тітку Степаниду. Та нікого не було.

Відпочивши, хлопець відважився вийти на узлісся. І його пойняв жах: усе село було охоплено полум'ям. А від клуні, що стояла на околиці, доносився галас, і там була помітна якась метушня. Згодом ніби вщухло. А потім над клунею почав підійматися чорний стовп диму. Але ні пострілів, ні крику чути не було.

Ілько никав по лісу, доки не натрапив на копицю сіна в ярку. Отам і знайшов його старий Дьомка. Хлопець схопився на ноги й, тицьнувшись дідові в живіт, заплакав.

— Діду, ви моєї матері й тітки Степаниди не зустрічали?

— Нікого, синку, я не зустрічав,— старий витер очі.— Усіх, іроди прокляті, загнали до клуні і там спекли живцем...

— І ніхто не порятувався?

— Може хто ще де блукає...

Наступного дня Ілько наважився пошукати свій черевик у проваллі. Тільки-но взяв його до рук, згадав матір. Це ж вона примусила взутись у черевики, щоб не промочив ноги. Відшкрябуючи глину, він гірко плакав. Сльози заслали йому очі, і він уже не бачив і черевика. Дід не втішав. Старий знав: виплачеться малий, мо' хоч трохи полегшає. А от у нього сльози десь закипілись біля серця і страшно там душать.

Увечері відважились навідатись до села. Та замість хат — всюди згарище, сумні палі. І нікого ніде... Зате в покинутім льоху знайшли картоплю. Взяли з собою, скільки сила було нести, та й знову в хащі.

Ліс оживав. Дерева розпускали листочки, покривалися ніжною травичкою галявини, тільки поле лежало чорною пусткою. Воно, як і спалене село, хвилювало старого. Вроджений хлібороб не міг ходити з спокійною душею. Якось зупинившись, він нагнувся і взяв у жменю землі.

— І ти осиротіла,— розминав грудку руками, а очі заросилися сльозою.

— Діду, а може гречку посіємо? — озвався Ілько.— Я її у льоху тітки Степаниди бачив.

— Посіємо. Хоч і не доживемо — наші згадають добрим словом...

Вибрали шматок поля, який хтось виорав ще восени, перенесли на узлісся зерно. Дід пов'язав через плече мішечок і насипав туди гречки. Ілько наламав оберемок тичок, став напоготові, щоб ляшити.

— Дивись, синку, де падатимуть останні зерна, туди і втикай тичку...— старий перехрестився.

Сійнулося довкола на чорну ріллю зерно. Раз, удруге, втретє...

Старий, з гордо піднятою головою, ішов, засіваючи поле. А Ілько вслухався в далекий гур-

кіт і думав, що то батько б'є фашистів. Він мріяв, як зустріне його, розкаже про матір, а потім покаже, як багато вони з дідусем засіяли поля...

Сонце піднімалося вище й вище. У діда змокріла сорочка, він тяжко дихав. І хлопцеві стало шкода старого. Щоб знайти привід для перепочинку, Ілько зумисне почав ляшити густіше. Устромивши останню тичку в землю, гукнув:

— Діду, тички скінчились! Доки я наламаю нових — ви посидьте.— І він майнув до лісу ламати ліщину.

Старий перепочивати не збирався, бо сонце сушило землю.

Зайнятий роботою, сівач не помітив, коли на шляху з'явилися мотоциклісти.

— Що він робить? — питає один з фашистів, помітивши діда.

— Мабуть, сіє...

— Надіється, що буде збирати? — і офіцер засміявся. — Фоєр! Вогонь!

Гримнув постріл. Лісом покотилася луна. Ілько кинув наламане гілля і побіг до узлісся. Від шляху бахнуло одразу тричі, і кулі, тьохнувши біля сівача, потягнули відлуння лісом.

— Втікайте, діду! Діду-у! — кричав із-за дерева хлопець.

— Ув-ув-ув! — відгукнулась на його голос луна.

— А-ах! А-ах! — били постріли.

А дід сіяв. Чи й справді не чув тих пострілів, чи, може, не схотів чути? Набирав повну жменю насіння і розмахував рукою так, щоб зерно розліталось віялом.

Одна за одною кулі збивали довкола сіяча землю і падали поряд з насінинами гречки. Так і тривав цей жахливий герць: — одне насіння мало зародити життя, інше несло смерть.

Раптом дід спинився, ухопився рукою за груди і повернувся убік, звідки мав прийти з тичками хлопець.

Ілько схопився і, забувши про небезпеку, закричав, розмахуючи картузом. І його таки побачив дід, бо спокійно іще раз зачерпнув рукою насіння, та розсіяти уже не зміг. Старого зігнуло, і він сів на землю. Потім спроквола, повагом, ніби вкладався на відпочинок, витягнувся на весь зріст з затиснутим у руці зерном.

Від шляху ще тричі стрельнуло, і заторохтіли мотори.

Перечекавши, доки щезнуть мотоциклісти, Ілько кинувся в поле. Та дід Дьомка не ворушився. Хлопець припав вухом до грудей — старий уже не дихав.

Коли опоночіло, Ілько знайшов на узліссі окоп і там поховав старого сівача.

Салютом діду була заграва. За лісом стугоніло, і край неба зайнявся багрянцем. То наближався фронт.

Зовсім осиротілий хлопець задрімав біля свіжої могили. Коли добре розвиднілось, згадав про недосіяну гречку. Взяв з мішка чорних зерен і вкинув у рот. Жуючи гречку, в'язав на плече мішка, так, як це робив покійний дід. Приладнавши, пішов на те місце, де впав дід, і почав висівати решту насіння.

...Гречка зацвіла, коли всю дорогу запрудили машини і гармати з червоними зірками. Цвіт був рівний, тільки середина ділянки виділялася червонястою пасою. Коли Ілько тягнув діда, гречка висипалася з мішка і сіялася вслід за сівачем, то й зійшла тут густо-густо.

Худий, у поношеному одязі, з котелком і клунком, вийшов з лісу Ілько. Спинившись біля могили, мовив тихенько:

— От і дочекалися ми, діду, наших... І гречка цвіте...

ВАСИЛЬ СТЕФАНИК 1871—1936

Подивіться, діти, на цей портрет. Обличчя так і світиться добротою, і водночас ви відчуваєте велику тугу людини, що прожила тяжке життя.

Це видатний український письменник Василь Стефаник. Ви, певно, ще не читали його творів, але неодмінно стрінетеся з ними пізніше. І побачите, в яких жахливих умовах жили селяни та їхні діти дореволюційної пори. Не можна лишатися байдужим, читаючи твори письменника «Новина», «Кленові листки» тощо. Бо писав він вражаюче, «коротко, сильно і страшно», — як влучно сказав Максим Горький.

Василь Семенович Стефаник народився 14 травня 1871 року у селі Русові Городенківського району Івано-Франківської області, довгий час жив там, і помер у 1936 році. Тепер на його батьківщині є літературний музей і споруджено пам'ятник. В усьому світі знають і люблять цього чудового письменника, захоплюються його навдивовижу талановитими новелами.

Він був справжнім, великим другом народу. Йому не байдуже було, що народ конає в неволі, і він боровся своїми творами проти деспотизму, національного і соціального утиску.

Василь Стефаник не дожив до тих щасливих днів, коли його рідна земля була визволена Радянською Армією з-під ярма панської Польщі. Та він мріяв про ті часи, коли усі українці будуть жити щасливо під сонцесяйним прапором Країни Рад.

Мрія його збулася. І сам він залишився для нас великим мудрим сіячем правди, ясним сонцем нашої літератури.

Малюнок В. ГЛУЗДОВА

ДО 100-РІЧЧЯ
ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ

Андрій М'ЯСТКІВСЬКИЙ

МАЛЮЮ ДІДУСЯ

Малюнки Л. СЕМЕНОВОЇ

Наша вчителька Галина Степанівна, даючи домашнє завдання по малюванню, сказала:

— Намалюйте хто що хоче.

— Я хочу намалювати дідуся Якова. І саме такого, як він ішов колись у травні на Свято перемоги — з двома орденами, п'ятьма медалями.

Так і намалюю: примружені очі, густі великі брови, шрам від осколка через праву щоку, вуса.

Сиджу біля вікна. Папір під сонцем білий, аж сліпить очі.

З чого почати? Дідуньо виходили на свято в офіцерськім кашкеті без зірки, бо тільки у війську із зіркою носять.

Почати з кашкета?.. Ні, важко. Він круглий, коли дивитися згори, а спереду?..

З вусів?..

Замружую очі. Підставляю обличчя сонцю. Думаю: як же намалювати дідуся Якова?

В уяві виринає він таким, як був, тільки не виразно, бо в очах від сонця червоно, як прапор над сільрадою. В думці шепочу: «Дідуню Якове, станьте під червоним прапором, ви ж у полку стояли... Я вас так намалювати хочу. Таке завдання вчителька задала...» Голова стає важкою, ніби хочеться спати. Я не сплю. Я чекаю дідуся Якова під прапором.

Блиснула іскорка. Світлечко на червоному тлі. Ой, то ж дідусева медаль «За відвагу». Та сама, що мама береже в скрині. Бачу інші медалі, ордени. Дідусь!..

«Я не сплю, дідуню, я хочу на вас надивитися, щоб потім намалювати... Йдіть ближче. Червона зірка на кашкеті, автомат через груди... Це ви ще на війні. Стійте так, не ворушіться! Не треба посміхатися. Я вас малюватиму суворим, як на фронті». А дідусь таки посміхається і питає: «То які ж у тебе оцінки, Івасику?» — «По читанню — п'ятірки, по письму, по математиці також, а по малюванню... Додому задали...» Так тепло від дідусевої усмішки!.. «Чекайте ж, я вас малюватиму...»

— Заснув на стільці проти сонця... — чую проказує мати.

Я стрепенувся:

— Дідуся Якова малювати буду.

— Йди в ліжко!

— Ні, ні! Я трішечки задрімав. Дідусь приснилися...

З чого ж почати? Знаю, що не вийде в мене. Може, аж у п'ятому класі... А рука сама креслить рівну лінію згори вниз. Потім убік — хвилясту. Одну, другу. Беру червоного олівця...

Хай буде прапор.

Це той, під яким стояв з автоматом мій дідусь Яків.

Весняні пісні

Наталя ЗАБІЛА

Як тільки промені навскісні
З-за хмарки визирнуть на світ,
Послухай, як заводять пісню
Кульбабки, проліски й сон-цвіт:
– Весна, весна! Невже весна це?
Авжеж, насправді – це весна!
І сонце, й небо нам не сняться:
Зима скінчилась навісна!
В задушнім темнім підземеллі
Ми довго спали в дні зими.
А нині – раді та веселі
На вільну волю вийшли ми.
На вільну волю вийшли сміло,
Щоб нашу пісню завести.
Бо в нас тепер одне лиш діло –
Як слід розквітнути й рости!
Аж тут мурашки – хтозна звідки
Вилазять цілим табунцем,
Туди й сюди снуються швидко
І гомонять собі тихцем:
– І ми також були б веселі,
У цей весняний теплий день.
Та в нас пошкоджена оселя,
І зараз нам не до пісень.
Бо нам, мурашкам-горопашкам,
Невпинно треба працювать,
Щоб наш зруйнований мурашник
Ремонтувать, відбудувать!

Малюнок О. ЖИВОТКОВА

Але мурашкам клопітливим
Згори, з небес, віддалеки
Відповідають дружним співом
Дзвінкоголосі ластівки:
– Адже ж і в нас весною, звісно,
Також турбот багато є,
Та нам, пташкам, весела пісня
Снаги та сили додає!
Ось ми наліпимо гніздечка
Під стріхами, навколо хат,
Покладемо у них яєчка
І виведемо пташенят!
І бджоли, випроставши крильця,
Коли почули пісню ту,
Летять з льотків, і бджілка бджілці
Дзижчить на вушко на льоту:
– Ти чула? Квіти вже розквітли!
Тож линьмо швидше й ми вперед!
Всі наші залишили житла
І поспішають брати мед.
Усе блищить, мов з позолоти:
Шипшина й живокість рясна...
Жвавіше, швидше до роботи! –
Бо вже весна, весна, весна...
Вставаймо, друже, рано вранці,
Ходім в садок, в поля, в ліси,
Щоб у цій пісні, в цій веснянці
Звучали й наші голоси!

Олександр ПАРХОМЕНКО

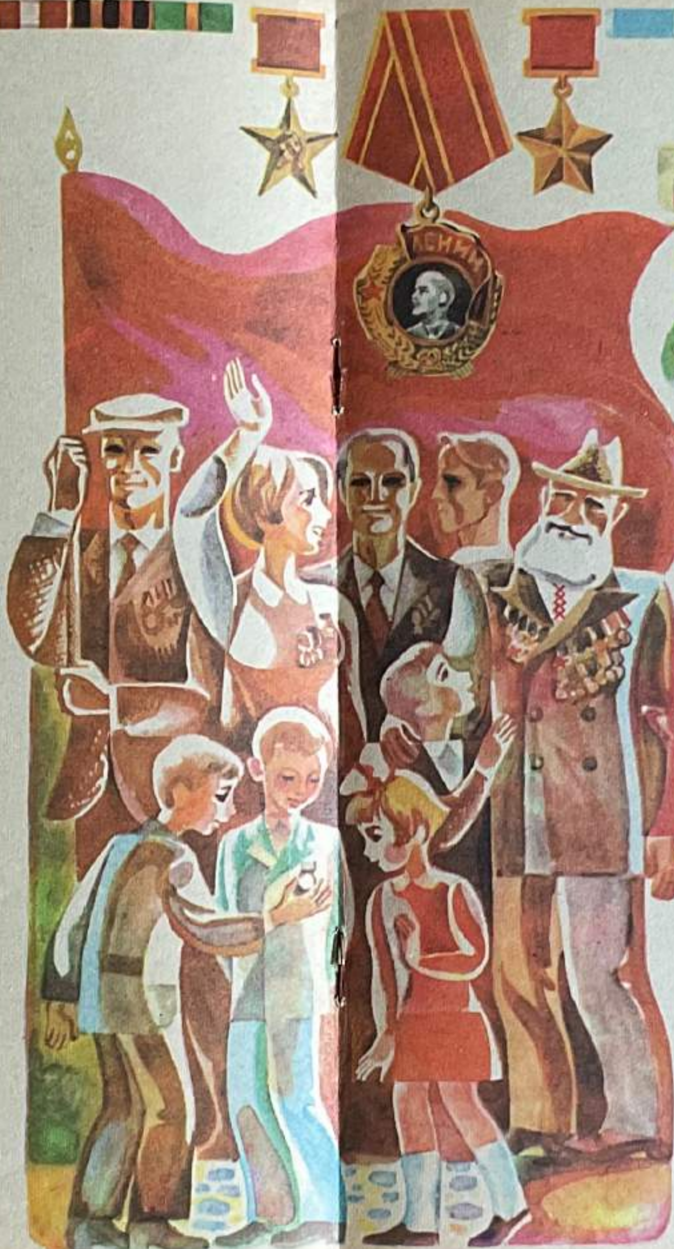
Малюнок А. ЖУКОВСЬКОГО

ГЕРОЙСЬКА
ВУЛИЦЯ

Якщо ви просто так попадете на нашу вулицю, то вас ніщо не здивує. Вулиця, скажете, як вулиця. Але ви прийдіть не просто так і не будь-коли, а навмисне на свято. Тільки не на жовтневе чи яке інше, коли люди в пальтах ходять, а Першого травня чи в День перемоги. І тоді ви побачите, яка наша вулиця геройська!.. Стрінете першого-ліпшого дядька чи першу-ліпшу тітку, а в них на піджаку або платті — орден!.. А в деяких — два або три!.. Стрінете звичайнісінького дідуся. Ну, скажімо, дідуся Андрія. А в нього орденів — очі розбігаються! Одразу й не полічиш!.. Порівнявшись із таким дідусем — спинитесь і скинете картуз. Іде він повагом, а його ордени та медалі тихо та тоненько — дзень, дзень!.. Геройський дідусь! Та хіба тільки він?..

Живе на нашій вулиці тітка Василина. Вона на фабриці ткалею працює. І в нашій школі часто буває. Колись тут училася, а тепер ми її в гості запрошуємо. Так у тієї тітки Василини є найвищий орден — орден Леніна. І золота медаль «Серп і молот», бо вона Герой Соціалістичної Праці. А ще в неї є орден Трудового Червоного Прапора і орден «Знак пошани». Ну, ви самі розумієте, всі ми нею дуже гордимося, а наша школа — найдужче. Спробуйте стільки трудових нагород заслужити!

А дядько Петро, що його дім проти скверика, так він Герой Радянського Союзу. Стрінете його — побачите медаль «Золота зірка» і орден Леніна, а крім того, — орден Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1-го і 2-го ступенів, Червоної Зірки. А вже медалей, то хто-зна-скільки!

А ще є на нашій вулиці кавалери орденів Суворова, Кутузова, Богдана Хмельницького всіх трьох ступенів, орденів Ушакова, Нахімова обох ступенів, а також ордена Олександра Невського й інших.

У директора нашої школи Степана Сергійовича аж три ордени Слави: 1-го, 2-го і 3-го ступеня! Тепер Степан Сергійович уже трохи сивий, а в війну був зовсім молодим солдатом і, кажуть, так бив фашистів, що аж пір'я летіло!.. На уроки він приходить без орденів, лише з колодочками, а на свято одягає. І вони в нього теж тихенько й тонко дзенькають — дзень, дзень!..

Ми, звичайно, пишаємося нашою геройською вулицею. Стільки нагород за трудові і бойові заслуги перед Батьківщиною!.. І трохи, признатись, заздримо дорослим. Але, мабуть, і ми теж колись матимемо і ордени, і медалі. Хто більше, хто менше. Вирости на такій геройській вулиці і потім не удостоїтись трудової чи бойової нагороди — просто не можна! Соромно!.. Та в нас уже, власне, є початок.

Гринь Середа, з нашого класу, під час канікул був у селі і врятував малюка, який, не вміючи плавати, поліз на глибоке. Малюк уже був геть утонув, а Гринь героїчно витягнув його на сухе і давай робити штучне дихання. Про Гриня написали в газеті і дали медаль. Гринь аж поважнів — іде статечно, як дід Андрій, і медаль виставляє. Вона в нього, правда, не дзенькає, бо поки що одна. Але в Гриня, як і в кожного з нас, усе ще попереду.

ЗЛИНЬТЕ ВОГНЯМИ, СИНІЇ НОЧІ

(Про першу піонерську пісню).

Раз-два, три-чотири!
Раз-два, три-чотири!

Крокує піонерський загін. Білі сорочки, червоні галстуки. Красиво! Попереду — яскраво-червоне знамено з золотими китицями, сяє на сонці горн.

На урочистий збір до пам'ятника Леніну йде загін. Вожата змахує рукою, і дзвінкі дитячі голоси порушують ранкову тишу:

Злиньте вогнями,
Синії ночі!
Ми піонери —
Діти робочих.
Світлої ери
Час надійшов.
Клич піонерів:
«Завжди будь готов!»

Юні і смілі,
Дружно юрбою
Будем готові
Завжди до бою.
Будем плекати
До праці любов.
Клич піонерів:
«Завжди будь готов!»

Дружно лунає
Пісня довкола.
Ми виступаєм
За комсомолом.
Світлої ери
Час надійшов,
Клич піонерів:
«Завжди будь готов!»

Вулиця дивиться вслід загону і слухає пісню. Бадьора, завзята, одне слово, справжня піонерська пісня!

Будем співати
В місті і в селах
Про піонерів —
Дружних, веселих,
Будем плекати
До праці любов.
Клич піонерів:
«Завжди будь готов!»

Звідки вона, ця пісня? Хто і коли написав її?

...У 1922 році вісімнадцятирічного поета Олександра Жарова запросили до Центрального Комітету комсомолу. Секретар підвівся з місця:

— До тебе, Жаров, є важлива справа: партія доручила нам почесне завдання — об'єднати всіх дітей у піонерську організацію. Хлопчики і дівчатка допомагатимуть нам будувати нове життя. З'являться загони, прапори, барабани, запалають вогні багать. Потрібна ще й пісня, розумієш?

— А якщо у мене не вийде? — зітхнув Олександр Жаров.

— Треба, щоб вийшла. Розумієш, Сашко? Треба! І строк даю тобі — два тижні...

Замислився молодий поет. Пісня має бути не звичайною, а піонерською. Ходив по вулицях — нічого не виходить, хоч плач! Минув день, другий, третій... Думка про пісню не залишає поета ні на мить!

Прийшов якось Олександр Жаров до оперного театру. Послухати оперу «Фауст». Лунає чудова музика, а він все про пісню думає. Не виходять з голови слова секретаря: «Загони будуть, прапори, вогні піонерських багать...»

Дивиться на сцену, а на ній артисти в солдатській формі крокують і співають про башти фортець, про посмішки...

Дивиться на сцену, а сам думає: «Башти зубцями!.. Башти зубцями, а треба, щоб не зубцями, а вогнями...»

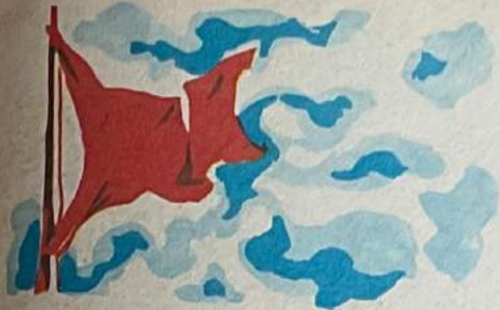
І раптом прийшов рятівний рядок:

Злиньте вогнями,
Синії ночі...

За тиждень пісня була готова. А музику до неї написав молодий композитор Сергій Федорович Дьошкін. На українську мову пісню переклав Леонід Первомайський.

Лев ЗАХАР'ІН

Малюнок Т. КОЖЕКОВОЇ

ГОРИТЬ НАШЕ ВОГНИЩЕ

Щодня на редакційний стіл лягають донесення про виконання перших завдань. Серед юних кореспондентів багато знайомих імен — з ними ми зустрічалися у нашому конкурсі на честь 100-річчя від дня народження В. І. Леніна. Дуже приємно зустрітися з давніми знайомими. Але не менше радують нас і нові імена.

Отже, давайте познайомимося з новими членами «Клубу жовтенят».

«Дорогі друзі з клубу жовтенят! — пишуть нам жовтенята 3 «В» класу Івано-Франківської школи № 5. Ми вирішили сісти навколо піонерського вогнища усією жовтенятською групою. Бо цього року нас прийматимуть в піонери».

А далі івано-франківці розповідають, як вони виконують завдання. Дітям пощастило розшукати перших піонерів, тих, хто на все життя залишився вірним червоному галстуку. «...Такі люди живуть поруч з нами,— пишуть вони.— Це дідусь нашого товариша Бориса Олеськова — Андрій Іванович. Він воював у лавах Радянської Армії, пройшов з нею усю Європу, дійшов до Берліна і одержав багато нагород. Коли він розказав нам про себе, виявилося, що заслужені дідусі є і в Галі Григораш, і в Бориса Байдюка. Ми їм написали листа і запросили в гості».

Як бачите, друзі, цікавих людей не треба далеко шукати. Вони поруч з вами. Ми певні, що у багатьох з вас теж є родичі, знайомі, які зможуть розказати вам про свою героїчну молодість.

Жовтенята з Борщівської школи № 2 Тернопільської області розшукали делегатів другого Республіканського зльоту піонерів — товаришів Мацієвську і Корчинську.

Багато цікавих справ на рахунку жовтенят Кагарлицької школи № 1 Київської області. Вони допомагають піонерам в марші «Завжди напоготові» і самі беруть у ньому активну участь.

«Ми оволоділи однією з юнармійських спеціальностей — сигнальника,— пишуть з Кагарлика.— Кожен зробив собі по два прапорці — червоний і білий, пошили для них чохли. А учень 10-го класу Вітя Костеренко навчив нас передавати сигнали за допомогою прапорців на відстані».

Разом з піонерами вийшли на марш і жовтенята з Неполоківської школи Чернівецької області. Наталя Марценяк, учениця 3-го класу, повідомила: «Коли піонери почали збирати металевий брухт, жовтенята були не лише розвідниками, а й самі назбирали і принесли до школи понад 1500 кілограмів».

Знову відзначаються у виконанні наших завдань жовтенята Свеського будинку піонерів Сумської області. На їхнє прохання друкуємо одну з перших піонерських пісень і історію її створення.

Володимир БРОВЧЕНКО

В ЛІСОВОМУ КАБІНЕТІ

Малюнок Л. ГАРМИЗИ

В кабінеті лісовому,
На кленовому пеньку,
Після зливи, після грому
Риму я кував дзвінку.

На всі боки – вікна, двері!
Комашини ж лісові
Розгулялись на папері,
Наче літери живі.

Тихе сосон колисання...
З гілки вивірка руда
На оте моє писання
Хитрувато погляда.

Раз у раз лунають з пущі
Різнотонні голоси.
Все живе і невсипуще –
То дисканти, то баси.

Того руху, тої мови
Повні очі й голова,
Чую, чую: моє слово,
Мов калина, дозріва.

Маю, лісе, я надію,
Розраховую на те,
Що невдовзі тут уздрію,
Як-то папороть цвіте.

Богдан ЧАЛИЙ

Малюнки В. ГРИГОР'ЄВА та К. ПОЛЯКОВОЇ

БАРВІНОК І ВЕСНА

8

Не втрачав надій, одначе.
Якось бачу, Коник скаче.
Не повірилось очам:
Затряслась моя сивинка,
Коли я впізнав Барвінка,—
Мчав на Конику з дівчам.

Стежечками потайними
Я побіг слідом за ними,
Наглядав за сурмачем.
Та зненацька — вража сило! —
Аж завив, бджола вкусила
На городі, під кущем.

Цар гукнув: — Признайсь, куркулик,
Що в мішку тримаєш?
— Вулик!
Повний лютої бджоли.

Я в льоток запхнув ганчірку,
Залишив маленьку дірку,
Щоб конаючи жили.

Заскрипіла Печериця:
— Чули ви дурного биця?
Хто ти — пасічник чи звір?
Наділив царя бджолою
Роздратованою, злою,
Чудернацький сувенір!

Але цар сказав: — Царівно!
Не хвилюйся, дихай рівно!
Тхір нам послугу зробив.
Коли рій у нас в полоні —
Перемога на долоні! —
Найдорожчий із скарбів!

Хай тепер квітують квіти! —
Бджолам їх не опилити,
Облетять, як папірці.
І не буде ні городу,
Ані ягідного плоду,—
Пропадуть і стрибунці!

Струнко, браві командири!
Годі вам псувать мундири.
Між собою, значить, мир!
А командувать військами
І жуками й будяками,
Буде він... фельдмаршал Тхір!

Лють скривила Свинория,—
Не збулася давня мрія!
Впав Буркун, зітхнув Пирій.
Мухомор обняв Тхоряку:
— Одягайсь, бери ломаку,
Військо муштрою погрій!

Скочив Тхір, помивсь в ковбані
І відразу ж після бані
Одягнув новий мундир.
Бур'яни гукнули хором:
— Уперед за мухомором!
Хай живе фельдмаршал Тхір!

Ліс шумує, ліс вирує,
Всім свій затишок дарує
В дуплах, норах, на гіллі.

Скоро будуть новосілля
І заручини й весілля
У достатку і теплі.

У сосні кипить живиця,
Килимком стає травиця,
На полях земля масна.
З липи шпак зробив сопілку,
Щоб дражнити перепілку.
Сойка гойкає: — Весна!

Коник-Дзвоник легко скаче.
Серце в Коника воляче —
Зайчик бігати навчив.
І Ромашечку й Барвінка
Луг і ліс вітають дзвінко,
Як почесних сурмачів.

На мурашнику — Мурашка:
— Стій, Барвінку! Стій, Ромашко!
І мурашки звідусіль
Рушничок несуть, сердежки,
А на нім — півні й мережки,
А на ньому — хліб і сіль...

— Друзі саду! Друзі лісу!
Дайте перцю злому Лису! —
З мурашиних чути лав.
Подають хлібець Барвінку,
Відломив малий скоринку
І до вуст її приклав

— Знай, Барвіночку, що скоро
Битва з військом Мухомора.
Мурахи за меч взялись!
Короїдів, гусінь хижу
Поб'ємо собі на їжу,
Порятуєм рідний ліс!

Погукаєш — ми до бою
Поряд станемо з тобою.
З нами бджоли і птахи!
І мечі піднявши вгору:
— Смерть цареві Мухомору! —
Закричали мурахи.

Хлопчик вигукнув: — Мурашки!
Ви солдати й роботяжки!—
Отже, спільні в нас діла!
Му ж удома — не за морем!
Бур'яни гуртом заорем,
Бо від них багато зла!

Аж нап'явся Коник-Дзвоник!
Мов відважний прикордонник
В даль Барвінок полетів.
Козака неспокій точить,
До мети спішить — не збочить,
А Ромашка й поготів!

Ну й дівча! Твердої вдачі!
Задає в путі задачі.
— Скільки буде п'ять на сім?

— Тридцять п'ять! Ага, Ромашко!
— П'ять на п'ять?
І це неважко! —
Двадцять п'ять, відомо всім!

Круча збоку виринає.
Шлях вода перетинає,
Хвилька зводиться ребром.
А на боці протилежнім,
У затоці, чорним лежнем
Ледь видніється паром.

Над шатрами верболозу
Пролунало: — Пе-ре-возу!
І відлунило здаля.
В осоці на тому боці
Крутонулись ноги босі,
Виткнувсь носик з-під бриля.

Взяв паромник мотузяку
На округлу залізяку,
І поплив пливучий міст.
А на дядьку — синя свитка,
Жовтий бриль, очей не видко,
Але що це ззаду? Хвіст!

(Далі буде)

Володимир ФЕДИНИШИНЕЦЬ

ТУНЕЛЬ

Хто не бачив — той не знає,
Як у нашому селі
В гірку поїзд забігає
Й вилітає з-під землі.

Іван КОЛЯДЮК

МОСТИ НА БИКАХ

Хтось казав Юркові:
— Пишеться в книжках,
Що мости дніпрові
Виснуть на биках.

А мости на славу —
Мов дзвінкі підкови.
Знизу пароплави —
Ніби іграшкові.

Хлопець безупинно
Думав про бики:
І які в них спини,
І які боки?

Малюнки Ю. КРИГИ

Людмила КОЖУРИНА

ВЕСЕЛА ПЕРЕПЛУТАНКА

Біля річки — деревій,
Біла хуртовина.
Полетів бджолиний рій
В ліс косити сіно.

Піднялися топори,
Виорали небо.
А на небі комарі
Назбирали меду.

Все це бачив Кіт-воркіт,
Як упав із тину.
З переляку він і сплів
Оцю плутанину.

Людмила УЛЬЯНИЦЬКА

ЯКІ ТО КВІТИ?

Пелюстки лілово-сині,
Наче крапельки чорнила.
Я нарвав букет в долині:
— Це для тебе, мамо мила!

(*Фіалки*)

Серед літа в день погожий
Під ласкавим вітерцем
Він махає перехожим
Червоненьким прапорцем.

(*Мак*)

Вона цвіте в травневі дні:
Між великим листом
Виснуть квіточки дрібні
Запашним намистом.

(*Конвалія*)

Біленька корзинка,
А дно золотисте.
В корзинці — росинка
Та сонечко чисте.

(*Ромашка*)

Переклав з російської
О. ПАРХОМЕНКО

УРОК П'ЯТИЙ

Здрастуйте! Як ви живете, як ся маєте? Дуже радий зустрічі.

Можете сміятися, але я мушу вам розказати про одну пригоду, яка сталася зі мною. Надумав я одного разу віднести чемодан з казками в «Барвінок». Чемодан важкий — багато казок зібралося... Підняв — нести не можу, руки не тримають, ноги не ідуть. Ну, думаю: «Все! Постарів!» Сів на тротуар і охаю. Раптом чую міліцейський свисток: постові комусь дорогу розчищають. Дорослі люди до стін туляться, а з усіх вулиць до мене дівчатка й хлопчики біжать, посміхаються і кричать: «Пробачте, що спізнилися! Нам дуже соромно!» Схопили чемодан, мене — під руки і в путь. А потім підняли мене, на руках понесли і, звичайно, упустили. Тут я і прокинувся. Сиджу на чемодані посеред вулиці і думаю: «Сон у руку. Добре було б зараз хлопців на допомогу». А хлопці проходять і ніби не помічають ні мене, ні чемодана. Двадцять хлопчаків нарахував, і лише двадцять перший запропонував допомогти. Узяв чемодан і поніс. Я його запитую: «Як ти думаєш, чому це діти мене не помічали?» А він відповідає: «Помічали, але, мабуть, правила чемності забули» — Так он воно що! Забули! Треба нагадати. Наші діти повинні бути добрими і чемними. І записав такі правила:

1. Будь чемним зі старшими людьми, вони потребують турбот і допомоги!

2. Якщо треба — допоможи дідусеві чи бабусі перейти вулицю, прочитай листа або газету.

3. Якщо старі люди несуть важкі речі — теж допоможи.

Будеш виконувати ці правила — путньою людиною виростеш. Я в цьому певен.

Професор Маківка

Дорога редакціє! Прошу вас надрукувати в журналі «Барвінок» цікаву гру. Я буду дуже вдячний.

Вася Павленко,
с. Зозів Липовецького району Вінницької області.

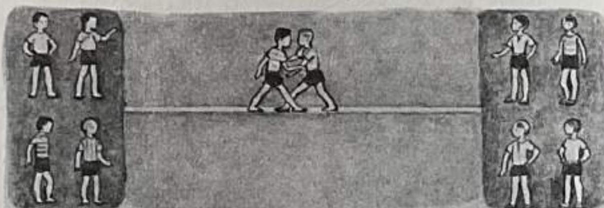
Васю! Виконуємо твоє прохання. Друкуємо гру, яку легко провести в кожному дворі.

НА МІСТКУ

Дві команди стають обличчям одна до одної. Посередині — дві лінії, між ними 10 см. Це — «місточок», якого перекинуто «через річку». Зійти з містка — значить впасти у воду. Гадаєте, легко пройти по такому містку? Ану, спробуйте. Пощастить лише тому, хто не дивитиметься під ноги і триматиметься прямо.

Від кожної команди по одному гравці йдуть до середини містка. Зустрівшись, беруться за руки і допомагають один одному мінятися місцями. Повертаються спиною один до одного.

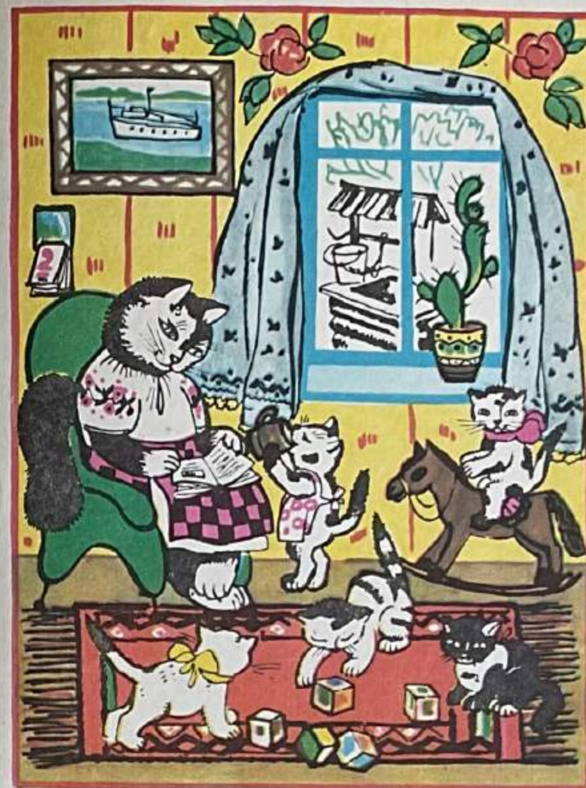
Виграє та команда, в якій жодний гравець не втратив рівноваги і не «впав у воду».

ДВАНАДЦЯТЬ СИНІВ-МОЛОДЦІВ

Травень

І брат п'ятий вийшов з хати. Сам веселий і ласкавий та й зачав стелити трави. Біля річки, на леваді, а тим травам усі раді. То ж бо здавна і ведеться, що брат п'ятий Травнем зветься. Як послав траву-травицю, кличе першу громовицю: «Даю тобі, сестро, волю. Погуляй з дощем по полю. Рясно землю поливай добрим людям на врожай». Зразу дощ як зашумить! Зразу грім як загримить! Туча як нависне, блискавка як блисне! Ще і ще грім: тарра-рах! По ланах, садах, гаях. Тихше, тихше. Чий це спів? Хто затьохкав, засвистів? То наш любий соловейко прилетів і затьохкав: тьох, тьох тьох, заторохтів: «День і нічку я співаю, сади розвиваю. І черемху, й горобину, і красу-калину цвітом прикрашаю. Тьох, тьох». Тут і жаби із озерця: «Квак-квак. А ми вміємо ще краще. Так, гак. Нумо братці, не стрибаймо, гуртової заспіваймо. Нум, нум! Бре-ке-ке, кум-кум! Усміхнувся Травень зелений: «Гарно-таки всюди у мене. Он конвалія у гаї, білі дзвоники ладнає, зацвітає рясно суниця і озиме жито колоситься. Посадили уже люди огірки, картоплі... Народились граченята, шпаченята, чаєнята. Та ще в білочки в дуплі — пишнохвостики малі». Пітьпадьомкнуло у просі: «Спать пора! Чом ходиш досі?» Правду каже перепілка... Вже зійшла вечірня зірка. Он і батько кличе в хату: «Іди, не барися. Та шостому своєму брату місцем поступися».

Знайдіть на цьому малюнку все, що починається на літеру «к». Позмагайтесь між собою: хто знайде більше, той виграє.

Діти, ви, мабуть, усі любите природу. Скільки цікавого можна побачити в лісі. Весною зозуля повернулася з вирію і заходилася нищити гусінь, ведмежата борюкаються на галявині. Влітку зустрінете заклопотаного їжачка, який нишпорить попід кущами. Гарний ліс і ранньої осінньої пори. В золотаве, червоне, жовто-гаряче листя одяглися дерева. А взимку пробіжать зайчики в нових білих шубках. Хочете побувати у такому лісі, не виходячи з хати? Візьміть книжку Юрія Старостенка **«Лісові розмови»** і прочитайте. Дуже гарна книжка.

А ще дитяче видавництво «Веселка» випустило книжку **«Про золоту соломинку»**. В ній вміщені оповідання, вірші, казки різних письменників. Росла у полі золота соломинка. Тоненька, гнучка, тримала вона важкий колос. А в колосі визрівали під щедрим сонцем зернята. Зібрали люди врожай, змололи зерно на борошно. А з нього напекли паляниць.

Берегти кожне зернятко, шанувати працю хлібороба вчить книжка «Про золоту соломинку».

Хто з хлопчиків, а може й дівчаток, не любить влітку посидіти над річкою чи ставком з вудкою. А якщо встанеш вдосвіта, коли над водою ще стелеться сизий туманець, неодмінно пощастить спіймати чималенького окунця або плотвичку. І над усіма ставками та річками неодмінно сидять старі діди-рибалки. Ось про такого діда Арсена написав веселу книжку **«Ласочка»** Григір Тютюнник. Дуже кумедна пригода трапилася з дідом Арсеном. Після цієї пригоди прозвали його Бушлею. А ще прочитаєте, як дід Арсен разом з лисенятком Ласочкою ловили рибу. Сподіваємося, що книжка «Ласочка» сподобається вам.

НЕМА ПРИПОВІДКИ БЕЗ ПРАВДИ

Маленька праця краща за велике безділля.

Не краса красить, а розум.

Без труда нема плода.

Зробив діло, — гуляй сміло!

Обкладинка М. Малової.

Макет О. Животкова.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке). Видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь». Рік видання сорок четвертий. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються. Адреса редакції: Київ, Пушкінська, 28. Тел. 25-01-75, 24-13-97.

Здано до набору 5. III. 1971 р. Підписано до друку 30. III. 1971 р. Формат паперу 60×90⅛. Фіз. друк. арк. 3. Умовно-друк. арк. 3. Обліково видавн. арк. 3.59. Тираж 570 000. Зам. 01207.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна». Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

Індекс 74022

Ціна 10 коп.